

Vážený brat generálny biskup, vážení hostia, bratia a sestry!

Veľmi sa teším a ďakujem Pánu Bohu, že nám doprial dnes sa tu stretnúť a prežiť spolu tieto vzácne chvíle. Je to pre nás štiavnických evanjelikov významná udalosť a sme si vedomí, čo nám tu naši predkovia zanechali. Snažíme sa zo všetkých síl toto dedičstvo zachovávať a zveľaďovať. Je to naša povinnosť a dúfam, že aj tí, čo prídu po nás, budú to tak cítiť a konať ako my teraz.

Ved' naši predkovia to nemali ľahké a museli prekonávať veľké prekážky. Reformácia sa v našom meste začala v roku 1521 a odvtedy existuje samostatný cirkevný zbor nepretržite aj počas rokov najkrutejšej reformácie. Len počas desiatich rokov najväčšieho prenasledovania, koncom 17. storočia, bolo farárske miesto uprázdnené, no evanjelici sa stretávali aj naďalej. Historické pramene uvádzajú, že obyvateľstvo Banskej Štiavnice bolo v tomto období prevažne evanjelického vierovyznania, ktoré sa šírilo aj do okolitých osád. Už v 16. storočí v našom meste existovala mestská evanjelická škola, z ktorej sa neskôr zriadilo evanjelické lýceum, a tak Štiavnica bola centrom vzdelanosti v tomto regióne. Od roku 1521, keď myšlienky reformácie zapúšťajú hlboké korene, v tomto cirkevnom zbore účinkovalo 48 farárov a 49. duchovným je naša sestra farárka Lenka Kusendová, ktorá je u nás prvou ženou - farárkou.

Medzi kazateľmi v tomto chráme bol rad významných osobností. Jednou z nich je aj evanjelický farár Martin Hamaliar, rodák z Bátoviec, o ktorom hovoríme ako o budovateľovi tohto chrámu. Bol hlavným iniciátorom postavenia tohto chrámu a na druhý deň, po vysvätení chrámu 31. 10. 1796, bol uvedený do úradu biskupa Banského dištriktu. Ďalším pre nás významným kazateľom v tomto chráme bol Ján Seberíni. Bol budovateľom nielen základnej ľudovej školy pre chudobné rodiny baníkov, ale aj budovateľom objektu evanjelického lýcea, kde študovali významní dejatelia a národovci. Tento chrám bol po stáročia duchovnou zbrojnicou viery a nádeje našich predkov, aby stáli pevní vo viere. Bol zbrojnicou a stále je pre všetkých, ktorí sme sa rozhodli pod práporom evanjelia Ježiša Krista.

Tento chrám bol budovaný podľa projektov viedenského dvorského architekta J. S. Thálera. Stavbu kostola realizoval miestny staviteľ Sivák. Budova kostola nemá vežu, je vtlačená medzi domy a mala sa im prispôbiť aj architektúrou. Len fasáda a zvýšená kopula s pozláteným krížom svedčia o tom, že ide o sakrálnu stavbu. V kostole je cenný barokový organ od bratislavského organára z roku 1797. Na fasáde kostola je chronogram, ktorý datuje dokončenie stavby 1796 a preklade je napísané : „*Za peniaze evanjelikov som bol postavený a Bohu riadne zasvätený za vlády Františka II.*“ Stavba kostola bola realizovaná počas pôsobenia evanjelických farárov, Martina Hamaliara a Samuela Košániho. Na stavbu kostola bolo určených 15 000 zlatých a v rámci milodarov bolo vyzbieraných 1 506 zlatých.

Len ťažko si dnes vieme predstaviť, že tu, kde sa dnes všetci nachádzame, stál kedysi tuctový meštiacky dom. Vieme, že domy v okolí banskoštiavnického evanjelického kostola boli významnými objektmi dávnej histórie, aj to, že jeden z nich je úzko spätý s Pavlom Kyrmezerom, najstarším a prvým slovenským dramatikom, alebo že tu vedľa mala sídlo stará pražiareň sladu, no menej sa vie, že všetky tieto objekty vrátane kostola sa nachádzajú v prostredí kedysi najbohatšej zlatonosnej žily Špitáler tiahnucej sa od Starého mesta (Glanzenberg) až kamsi pod Klopačku. A že túto južnú časť žily mala v pivničných priestoroch Kyrmezerovho domu až 25 metrov hrúbku a spolu s hlavnou glazenbergskou časťou bola najvýznamnejším producentom striebra a zlata aj v európskom priestore.

Náš kostol sa stal jednou z dominánt Radničného námestia napriek tomu, že mal byť nariadením cisára odsúdený do roly outsidera. Um projektanta prekabátil samotného cisára. Striedma klasicistická fasáda ukrýva tento pôsobivý priestor s eliptickým pôdorysom a akoby vznášajúcou sa kupolou - aj keď nesmela mať vežu ani zvony. Aj napriek týmto opatreniam je náš kostol unikátny a prajem si, aby mal veľa návštevníkov, nielen ako hostí, ale veriacich, ktorí veria, že toto je miesto, kde sa stretneme s Pánom Bohom, miesto, kde počúvame jeho slovo a prijímame sviatosti, miesto, kde môžeme precítiť a pochopiť Božie zámery s človekom.

A teraz pár faktov zo súčasnosti.

Za posledných desať rokov sme s Božou pomocou v tomto chráme urobili :

- rekonštrukciu okien v kopule
- vymalovanie kostola po 46 rokoch
- ozvučenie kostola

Rekonštrukciu okien sme mohli vykonať vďaka finančným prostriedkov, ktoré sme dostali z Ministerstva kultúry SR z programu „Obnovme si svoj dom“. Veľká vďaka patrí aj za dotáciu, ktorú sme dostali v roku 2008 a roku 2009 na opravu zadného traktu už spomínaného Kyrmerezovho domu. Priestory zadného traktu boli úplne zdevastované a vďaka dotácii sme mohli tieto priestory zachrániť. Dnes chceme ďakovať za to všetko nášmu Pánovi, ale aj ľuďom, firmám a živnostníkom, ktorí sa na rekonštrukcii podieľali a odvieďli veľmi náročnú prácu, pretože prístup k týmto priestorom bol veľmi sťažený. Ďakujem bratovi farárovi Lichancovi, s ktorým sme začali tieto práce, ale aj našej sestre farárke Kusendovej, s ktorou v prácach pokračujeme. Ďakujem Ing. Arch. Júliusovi Lišaníkovi, ktorý mi odborne pomáhal pri spracovávaní projektov, ale aj pracovníkom Pamiatkového úradu, Mestského úradu v Banskej Štiavnici a Obecného úradu v Baďane. Ďakujem všetkým presbyterom a cirkevníkom, ktorí pri tejto obnove pomáhali. Vďaka patrí aj za to, že máme tú možnosť žiadať MK SR o tieto dotácie, a to aj preto, že všetky naše budovy sú kultúrne pamiatky a že je naše mesto už od roku 1993 zapísané na Listine svetového kultúrne a prírodného dedičstva UNESCO. Nebyť toho, mali by sme veľké problémy s udržiavaním a zveľadňovaním dedičstva predkov.

Som presvedčená, aj keď to bola veľmi náročná práca, že sme konali dobre, a cítila som, že po celý čas nám Pán Boh pomáhal a viedol nás tak, aby sme to mohli zvládnuť. Preto aj do budúcnosti chceme tieto možnosti využívať a aj naďalej prosieť Pána Boha, aby nám pomáhal a dával silu, aby sme mohli vykonať ešte mnoho ďalších prác v našom chráme a cirkevnom zbore.

Pri príležitosti tejto slávnosti bola v zrekonštruovaných priestoroch inštalovaná výstava „Dejiny evanjelickej cirkvi v Banskej Štiavnici“, za čo patrí poďakovanie kurátorke, Mgr. Adriane Matejkovej, PhD., Helene Šuškovéj a Ol'ge Kuchtovej, Mgr. Mikulášovi Čelkovi, PhDr. Jozefovi Labudovi, CSc., pracovníkom Slovenského banského múzea v Banskej Štiavnici a všetkým našim bratom a sestrám.

Pri tejto príležitosti bol vydaný aj nástenný kalendár. Za zostavenie kalendára ďakujem sestre farárke Mgr. Lenke Kusendovej, za poskytnuté fotografie Ing. Ľubomírovi Lužinovi a všetkým sponzorom, za pomoci ktorých sa mohol kalendár vydať. Ďakujem aj za obrazy, ktoré sú vystavené v chodbe, čo sa mohlo stať len vďaka sponzorom. Od roku 2006 sa na obnove v kostole, na fare, na Lumnicerovom dome, na zadnom trakte v dvoch etapách

zúčastnilo veľa pracovníkov a pomocníkov a len ťažko by som mohla vymenovať všetkých
A preto veľké „ďakujem“ vám všetkým patrí. Pán Boh vám zaplať.

V Banskej Štiavnici 30. 10. 2011

Ľudmila Blašková
dozorkyňa CZ ECAV Banská Štiavnica